

Jótamova bajka / Soudců 9, 1 – 24 / Olomouc, červený kostel, 23. 11. 2025

Bratři a sestry,

máme za sebou oslavy svátku 17. listopadu. Je to den, kdy přemýšlíme o hodnotách svobody a taky si připomínáme časy, kdy tehdejší vládcové své moci zneužívali. Chtěl bych se k tomu ještě dnes vrátit. Možná nás napadne, že je ten příběh z knihy Soudců až příliš temně starozákonní. Má nám takové dění plné krve a intrik vůbec co říci?

I kniha Soudců obsahuje mnoho nadějných věcí. Kromě jiných hrdinných postav se tam dočteme o Gedeonovi, který v heroickém boji se svou družinou osvobodil Izraele z midjánského otroctví. Uplyne několik desetiletí a Gedeon po sobě zanechá 70 synů. Když vezmeme v úvahu někdejší mnohoženství, porozumíme lépe. Ale možná je to číslo symbolické. Jedna z jeho žen byla pohanického původu a oba vlivy se v této rodinné dynastii prolínaly. Za života Gedeona, který je někde taky znám pod jménem Jerubaal / tedy protivník Baalův / - se patrně dařilo udržet smír a pokoj a taky jasnou dominanci uctívání Hospodina.

Jenže zlo nikdy nespí. Jednoho dne vyleze na scénu Abímelek, jeden z mnoha Jerubaalových synů, který je současně synem jeho pohanické ženy ze Šekemu. Pokojný život, trvající několik desetiletí je najednou ohrožen. Abímelek totiž začne manipulovat příbuzenstvem z matčiny strany a usiluje o změnu politiky ve prospěch kenaanského pohanství, baalismu, ale hlavně ve prospěch svůj vlastní. Předloží dva argumenty: Ten první: vždyť jsem přece váš bratr, vaše rasa a krev. A ten druhý: je přece lépe, když vám bude vládnout jeden jediný člověk a silná osobnost, nežli sedmdesát lidí. Tak se vymezí vůči straně svého otce a vlastně odmítne jeho dědictví i duchovní orientaci na jediného Boha Izraele. Jeho argumenty zapůsobí a Šekemské příbuzenstvo mu naletí. Dokonce mu otevřou chrámovou pokladnici, aby si z peněz tam uložených pořídil osobní ochranu. Svůj vlastní Schutz Staffl - ochranný oddíl. Pak Abímelek chladnokrevně povraždí své bratry z otcovy strany a moc je jeho.

Čtihodní šekemští občané ho pomažou za krále u posvátného pohanického sloupu. To aby bylo jednou provždy jasno ohledně budoucí duchovní orientace. Dnešními slovy pověděno: sami si ho dobrovolně zvolí. A v této chvíli je lhostejno, jestli ze strachu nebo z přesvědčení. Šerif i soudce – gengstři, oba řádně zvolení ... zpíval kdysi Karel Kryl. Tady je slavnostně zvolen jen jediný gangster - a stává se králem.

Bolševici říkali: nejsou to vynikající jedinci, kteří hýbou dějinami, ale lidské masy. Jenže to bývá tak, že demagog někdy dovede zmanipulovat tisíce a miliony a může získat absolutní moc.

Pánu Bohu se ale člověk nebude vysmívat a jeho dílo nekončí ani po strašném masakru. Z těch sedmdesáti bratrů se zachrání pouze jeden, a sice Jótam. A právě on se stane nástrojem ohlášeného Božího soudu. Vystoupí na bájnou horu Garizím a začne kázat. A to jeho kázání je zvláštní, ale zcela ve stylu mnoha jiných biblických kazatelů až po samotného Ježíše. Vypráví bajku o stromech, které se rozhodly, že si zvolí krále. Nejprve je oslovena oliva, poté fík a nakonec réva. Jde mimochodem o tři nejznámější stromy v Písmu, které nesou velký užitek a mají zásadní význam pro obživu. Sedět pod fíkovníkem byl až téměř obraz pokoje Božího království. Víno výborné tam odkazuje jakbysmet. Olivová ratolest je zase symbolem pokoje a hojnosti...

Všechny tři tyto stromy královskou funkci odmítnou. Nevzdáme se přece svého poslání zajišťovat obživu jen proto, abychom se kymáceli nad stromy. Kdybychom to přijali, kdo by rodil ovoce za nás?

A tak tedy je nakonec osloven trnitý keř. Obyčejný bodlák. A ten, ač není žádným stromem, pyšně odpoví: *„Jestliže mně doopravdy chcete pomazat za krále nad sebou, pojdte se schoulit do mého stínu. Jestliže však ne, vyšlehne z trnitého keře oheň a pozře i libanónské cedry.“* Ve starověku se vládcové přirovnávali ke stromům, které vrhají stín a do toho stínu se v horku mohou schoulit jejich poddaní. Bodlák ale nejenže nedává stín, ale ani nenese žádné ovoce a není pro nikoho zdrojem obživy. Může tak akorát na žhnoucím slunci vzplanout a založit požár, který spálí i vše hodnotné a vzácné.

Tak tedy vězte, milí šekemští občané, že jste si pomazáním Abímeleka zvolili prachsprostý bodlák. Ten nad vámi vládne. Ale Hospodin to tak nenechá. Proti bodláku povstane vzpoura a nakonec skončí špatně. Jako každý, kdo touží po tom, aby se kymácel nad ostatními lidmi. Kázání skončilo a Jótam musí uprchnout, neboť mu jde o život...

Kdo touží po tom, aby se mohl klátit nad ostatními, ten zpravidla nic jiného nenabízí a nic neumí. Nemá žádné ovoce, žádné olivy, fíky ani víno, nemá žádný smysluplný program. Pouze chce kořistit a ovládat. A kdo se mu postaví, toho se chystá sežehnout a spálit. Takoví jsou schopni třeba i zničit staleté kultury a hodnoty lidského ducha. A stavějí lágry a komory.

Jsme vděční za naši zemi, ve které žijeme. Radujeme se z toho, že jsou dávno pryč doby, kdy vládli totalitní tyrani a jejich mašinérie. Možná by nemuseli, kdybychom je zavčasu prokoukli a poslali do patřičných mezí. Tak jako starověcí šekemšτί mohli Abímeleka - namísto otevření své chrámové banky – poslat do háje. Jsem taky vděčný za to, že dnes a tady nemusím na nikoho z našich politiků ukazovat prstem a volat: Ejhle – Abímelek – a pak utíkat. Že žijeme ve svobodné a otevřené společnosti, kde mají svoje garantovaná práva jak domácí, tak i hosté a příchozí, kteří chtějí naše zákony dodržovat. Že smíme svobodně vyznávat svoji křesťanskou víru a že totéž mohou i ti, kdo věří jinak. Žel – v našem světě je mnoho gangsterských Abímeleků. Svoboda je velkým Božím darem, ale není automaticky navždy a není zadarmo. Je třeba o ni pečovat a ty, kdo jsou veřejnými činiteli hlídat, aby se nezačali klátit a kymáčet nad ostatními ale byli jejich služebníky. Zvláště je dobré si dát pozor na ty, kteří by se naparovali ve jménu stejné krve, rasy nebo antisemitské demagogie. Nebo na ty, kteří by nabízeli vládu pevné ruky namísto soutěže různých myšlenek, jakkoli je to náročnější. Jsem váš bratr, já vám přece rozumím, tak pojdte za mnou... Ti, kdo nesou dobré ovoce, se stejně ani klátit a naparovat nepotřebují.

Ten neblaze proslulý Abímelek z knihy Soudců měl jepičí život. Kraloval jen tři roky. Pak Pán Bůh jeho kralování rozvrátil. Je to smutné čtení, ale přesto nadějně v tom, že smíme vědět, že i ti dnešní vládcí mají jen omezený čas a nakonec končí na smetišti dějin.

Ten příběh můžeme číst i z jiné perspektivy. A sice jako dokument doby, kdy se v Izraeli začínalo mluvit o transformaci na království. A tato kniha je k tomu skeptická. Podívejte se, jak to taky může dopadnout. Jak je možno moci zneužít. Stejně se později v Izraeli instituce království prosadila. A vedle králů zbožných vládli taky bezbožní a zlí.

Ta linie králů věrných Hospodinu se v jedné chvíli stočila k jedinečné, nové a živé naději. A sice, že přijde jednou Král pokoje, Král všech králů, který se nejen že nebude kymáčet nad ostatními lidmi, ale bude příkladem pokory a služby a to až k sebezmaru. Ježíš Kristus. Blíží se advent a očekávání tohoto krále opět ožívá. Očekávání toho, který se stavěl proti lži a aroganci jakékoli moci. Toho, který vedl k pokorné službě i svoje učedníky. Třeba když jim řekl: *„Víte, že ti, kdo platí u národů za první, nad nimi panují, a kdo jsou u nich velcí, utlačují je. Ne tak bude mezi vámi. Ale kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, buď otrokem všech.“*
Amen. Modlitba: *Pane Bože, díky za dar svobody. Díky za dobrý a pokojný život*

v naší zemi. Prosíme, pomáhej nám ho střežit a opečovávat. A dej nám taky ochotu a připravenost pomáhat těm, kteří jsou kdekoli na světě utištěni a pronásledováni. Dej nám moudrost rozeznat zlo a schopnost postavit se mu hned v zárodku. Amen.